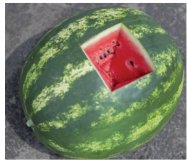

2016. augusztus

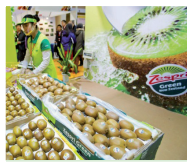
Híreink

Július közepétől a magyar áruházláncok csak magyar görögdinnyét árúsítanak. A Tesco azt tervezi, hogy az itthon értékesített 8 millió kg görögdinnye mellett ugyanennyi magyar dinnyét ad el cseh, szlovák és lengyel boltjaiban is. Feltehetően a dinnye minősége és az Agrármarketing Centrum promóciós programja közösen vezetett a magyar termelők számára kedvező döntéshez. (www.origo.hu)

2002-ben Magyarország volt a világ harmadik legnagyobb görögdinnye-exportőre, de 2010-ig a 9 ezer hektáros termőterület a felére csökkent. Ezt a folyamatot állította és fordította meg a nemzeti dinnyeprogram, aminek köszönhetően ismét nőtt a dinnye termőterülete, és most mintegy kétharmada a 2002-esnek, 11 ezer családnak nyújtva megélhetést. A dinnyeprogram fontos eleme a fogyasztás népszerűsítése is, új fajtákkal és kóstoltatással. (MTI)

Az Ausztrálián és Új-Zélandon kívül eladott új-zélandi kiwi gyümölcs mindegyikét a Zespri adja el. A Zespri kereskedelmi cég tulajdonosai a szigetországi termelők. Az Új-Zélandon termelt gyümölcs unikumnak számít a célországokban, amire ráerősít a folyamatos és erős marketing, emiatt 3-4 dollárért tud adni egy gyümölcsöt a kereskedő a hagyományos célpiacokon, Japánban vagy Olaszországban. A Zespri számára a nagy kihívás Kína. A kínai megjelenés hatalmas előny lehet, hiszen a kínaiak rohamosan gazdagodnak és keresik a külföldi termékeket, de a kereskedelmi cég nem meri otthagyni hagyományos piacait, hiszen a szezonális termék miatt minden évben előlről kell kezdenie a marketing kampányt minden piacon. Kína tehát éppúgy lehet nagy növekedés és nagy bukás. Az biztos, hogy ha minden az előrejelzések szerint alakul, a következő szezonban az új-zélandi termelők nem tudnak annyi kiwit előállítani, amennyit a Zespri el tudna adni. (www.stuff.co.nz)

A perui gyömbér idei mennyisége meghaladja a tavalyit, de a termelők és a kereskedők nehéz idénynek néznek elébe: a kínai gyömbér miatt a piacon túlkínálat van. A légi szállítás szerepe nő, de az ár és a kereslet csökken, és nincs minőségi összehasonlítás – ami még a perui gyömbér malmára hajthatná a vizet. Hosszú távon a menekülési irány a több minőségi és élelmiszerbiztonsági vizsgálat és igazolás – ezt sok áruházlánc igényli – és az újabb termékek, pl. a kurkuma bevezetése a gyömbér helyett. A kurkuma gumója orvosi, kozmetikai és fűszer alapanyag is, talán ez a helyes perui válasz a piac változására. (www.freshplaza.com)

Egy tanulmány szerint az anyatejben igen hamar (2,5 órán belül) megjelenik az elfogyasztott fokhagyma íze. Úgy tűnik – egy másik tanulmány alapján -, hogy a fokhagymát evő anya gyermekének nő az étvágya. Ezt a fokhagymában is található Allyl Metil Sulfid (AMS) okozhatja, de az AMS nem azonos a fokhagyma ízével, ezért a hatás pontos okait még keresni kell. (www.daijiworld.com)

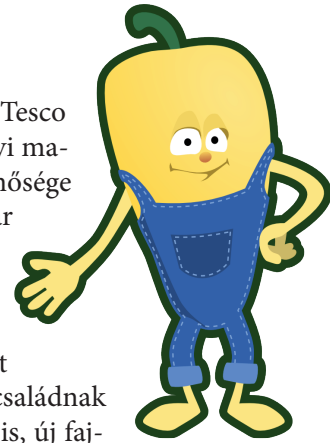
A Migros Zürich többször használatos műanyag zacskókat dobott piacra, megakadályozván az óceánok zacskóval való telítődését. Csak Svájcban évente 240 millió egyszer használatos zacskó fogy el a vásárlások során. Az új poliészter zsákocskák könnyűek, zsebben is jól elférnek, könnyen levehető róluk a vonalkódos matrica és géppel is moshatók. A más tekintetben is „zöld” áruházláncok preferálják a Veggie Bags használatát. (www.migros.ch)

Az illatos ehető rózsák a júniusi London Produce Show kiállításon jelentek meg. A rózsát már a rómaiak is alkalmazták étkek díszítő elemeként, ízesítőként, konfettiként. Angliában a Tudorok és a Stuart-ház is kedvelte a rózsa-tej pudingot, a XIX. században pedig a rózsa fondant krém volt kedvelt cukrászati termék. A most kiválasztott nyolc régi angol illatos rózsafajta kiváló ízesítője lehet bogyós gyümölcsöknek, teáknak és desszertboroknak. Az ízek megtalálásában ismert mesterszakácsok segítik az ötletgazdát. A rózsát szárítva vagy frissen, teljes fejével kezdik árúsítani. (www.freshplaza.com)

Az oroszok bio (organikus) élelmiszerek iránti igénye az utóbbi években folyamatosan és meredeken nő. Öt év alatt 60% növekedés – ezzel Oroszország világelső. Mintegy 4,5 millió orosz fogyasztó rendszeresen bio termékeket vásárol. Múlt hónapban Moszkvában megnyílt az első, csak egészséges és organikus élelmiszereket kínáló áruház. A folyamatot a politikusok is észlelték, Vlagyimir Putyin ki is jelentette, hogy szeretné, ha környezetbarát élelmiszerek tekintetében Oroszország a világ legnagyobb szállítójává válna. (www.portalspozywczy.pl)

Fókuszban Fontosabb Diptera rovarok a csiperketermesztésben

A gombatermesztésben előforduló kártevők a termesztéstechnológiától és a termesztés körülményeitől függően változatosak lehetnek. Az ismertebb kártevők a gombatermesztésben megjelenő különböző fonálféreg-, atka- és légyfajok. Ugyanakkor a kezdetleges felszereltségű és rossz higiéniajú termesztőházakban megjelenhetnek akár az egyébként ritkán előforduló kártevők is, mint például az ugróvillások, ikerszelvényesek, vagy a házatlan csigák.

Termesztés során rendszeresen találkozhatunk apró repülő rovarokkal, melyek sokszor a takaró föld felületén, termesztőház belső falán, vagy éppen a termőtestkezdeményeken futkosnak. Ezek az apró élőlények a kétszárnyúak (*Diptera*) rendjébe tartozó rovarok, melyek a legtöbb gondot okozzák a csiperketermesztésben. Közvetlen kártételük mellett még a patogén gombák spóráit és akár atkákat is könnyen továbbvihetnek a termesztőhelyiségen belül.

Púposhátú légy

Gombaszúnyog

A hazai termesztésben elsősorban a púposhátú legyek (*Phoridae*) és a gombaszúnyogok (*Sciaridae*) károsítanak. Megjelenésüket tekintve a Phorid legyek 2-3 mm nagyok, küllemük a házilégyhez hasonlít, színük barnától sárgásig terjed, hátuk púpos, csápjuk igen rövid. Lárvaik nyüvek, feji végüktől haladva szélesednek, fari végük hirtelen lecsapottan végződik, rajtuk húscsapok találhatóak. A csiperketermesztésben előforduló legfontosabb Phoridae fajok a *Megaselia* nemzetségbe tartoznak. A termesztőknél leggyakrabban a *Megaselia halterata*

és esetleg a *Megaselia nigra* fajokkal találkozhatunk. A púposhátú legyek jellemzően tavasztól késő nyárig fordulnak elő a termesztőknél. A *M. halterata* lárvája a csiperke micéliumát fogyasztja és nem bántja a termőtesteket, mivel ahhoz nem rendelkezik elég erős szájhorgokkal, hogy azokba járatokat rágasson. A *M. nigra*, ugyanakkor képes járatokat rágni a termőtestekbe, de ez a faj elsősorban a vadontermő nagygombákat károsítja és a termesztőknél csak ritkán fordul elő. A púposhátú legyek régen nagyobb jelentőséggel bírtak a csiperkegomba termesztésében, amikor még micéliummal átszövetett trágya volt a komposzt oltóanyaga. Ma már a szemcsírak és csírázási technikák fejlődésének köszönhetően a csiperke micéliuma egyszerre sok helyről tud növekedésnek indulni, így még egy nagyobb Phorid fertőzés esetén sem következik be komoly termésvesztés.

A púposhátú legyekhez képest sokkal nagyobb jelentőséggel bírnak a Sciaridae családba tartozó gombaszúnyogok. Lárvaik 8-12 mm hosszúak, nyúszérűek, lábatlanok. Azonban a nyüvekkel ellentétben nem kitines szájhorgokkal rendelkeznek, hanem erősen kitinizált fényes fekete fejtökük van. A lárvaik belső szervei láthatóak, mivel kutikularétegük majdnem teljesen áttetsző. A kártevők 3-5 mm nagyságú, törekeny, fekete színű rovarok, melyek nagy összetett szemekkel, és hosszú fonálszerű csápokkal rendelkeznek, melyeket jellemzően 45 fokos szögben tartanak. A nőtényt a hímtől könnyű megkülönböztetni, mivel a hímek egy speciális, párzást segítő fogókészülékkel rendelkeznek a potrohuk végén. Továbbá a szárnyban található Y alakú erezet is egy fontos fajtabélyege a gombaszúnyogoknak.

Ezek a rovarok tekinthetőek a gombatermesztés legveszélyesebb kártevőinek az egész világon. A gombatermesztésben általánosan három gombalégyfajt tesznek felelőssé az okozott károkért: *Lycoriella castanescens* (LENGERSDORF), *Lycoriella ingenua* (DUFOR) és a *Bradysia ocellaris* (COMSTOCK) fajokat.

125g takaró földben 1 db lárva jelenléte akár összességében 0,5%-os termésvesztést is okozhat. A közvetlen kártételt a lárvaik okozzák. Táplálkozásuk során tönkreteszik a komposztot, felélik a benne található szerves anyagokat. Az ürülékükkel szennyezett szubsztrátumot így már nem tudja hasznosítani a csiperke micéliuma. A komposztban fejlődő micéliumfonalakat is fogyasztják, továbbá erős rágóikkal képesek a fiatal termőtestekbe is belerágni, mely ennek hatására elbarnul, majd később elpusztul. A fejlettebb termőtestek nem feltétlenül pusztulnak el a rágás hatására, így a jellemzően a tönkön keletkező kártétellel már csak a szedési időszakban szembesülünk. A lárvaik által ejtett sebzéseken keresztül a termőtestek sokkal könnyebben fertőződnek meg másodlagos eredetű kórokozókkal. A lárvaik mellett jelentős kárt okoznak az imágók is. Az imágók kitinszőrökkel borítottak, továbbá sok patogén gomba szaporító képleteit hordozhatják magukon, melyeket könnyedén magukkal vihetnek egyik termesztő helyiségből a másikba. Bizonyított, hogy a Sciarid legyek képesek terjeszteni a szárazmólé betegség és a Trichoderma komposztpenész spóráit is. Nem ritka, hogy az imágók testén kártevő atkák is utaznak potyautasként. A púposhátú legyekkel ellentétben a gombaszúnyogok nem szezonálisan fordulnak elő, egész évben jelen lehetnek a termesztő létesítményben. Komoly felszaporodásuk esetén akár egy teljes termőhullám kiesésével is számolnunk kellhet.

Szerencsére a gombaszúnyognak van természetes ellensége. Bizonyos entomopatogén fonálféreg (mint például a *Steinernema feltiae*) és ragadozó atkák (pl. *Macrocheles robustulus*) képesek csökkenteni a kártételt. A fonálféreg alkalmazása nálunk is bevett eljárásnak számít a gombaiparban. A fonálféreg is, a ragadozó atka is a gombaszúnyog lárvaikat pusztítja, jórészt a fiatalokat.

Kecskeméti Sándor (Szent István Egyetem Zöldség- és Gombatermesztési Tanszék)

